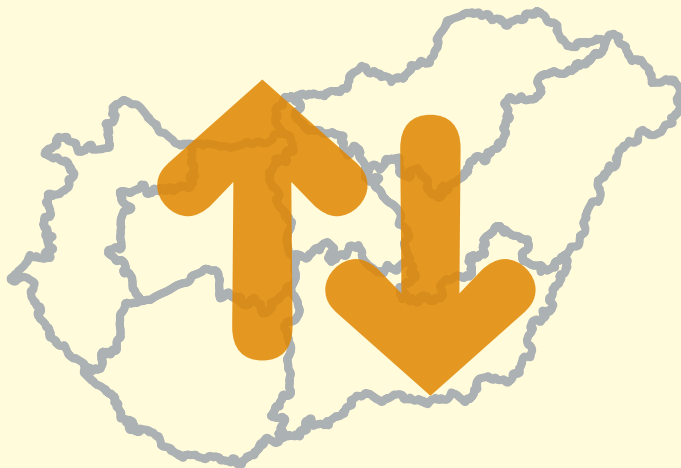

**Példátadó
gyakorlatok
pályázata**

Példátadó gyakorlatok pályázata

*Legjobb
Önkormányzati Gyakorlatok
Programja*

ELŐSZÓ

A Példát átadó gyakorlatok pályázatára, a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok versenyére immáron ötödik alkalommal került sor 2013-ban. Az Európa Tanács Helyi és Regionális Demokrácia Szakértői Központja szakmai vezetésével és támogatásával meghonosított programban több mint másfél száz önkormányzat vett részt megvalósított és sikeresnek ítélt gyakorlatával. Örvendetes tény, hogy az innovatív önkormányzatok nemcsak versengésének szakmai támogatásában és a legjobbak díjazásában tevékenyen részt vállaltak az érintett minisztériumok is.

A 2013. október 8–9-én a Belügyminisztérium Márvány termében megtartott legutóbbi záró konferencia és döntő hangulata és eredménye is megerősítette azt a véleményemet, hogy az egymástól való tanulás hihetetlenül sokat lendíthet a helyi közszolgáltatási feladatok ellátásának minőségén és fenntarthatóságán egyaránt. Ez a két nap is bizonyította, hogy Magyarország sokszínű és sikerre ítélt.

A program tökéletesen illeszkedik a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének küldetéséhez, vállalt hivatásához: széles körben ismertetni az innovatív ötleteket és a jó önkormányzati gyakorlatokat.

A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok öt éves programját bemutató, összegző kiadványunkkal is szeretnénk felhívni a közvélemény figyelmét arra, hogy a települési közösségek nagyon sok jó megközelítést és módszert vezettek be, a helyi közösségerősítés, a településvezetés és a településüzemeltetés területén, amelyek egy részéről viszont csak kevesen tudnak. Ezért

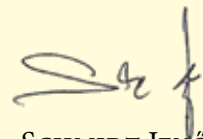
is van szükség a nemes versenyre, ahol nem a legjobb önkormányzatot keressük, mert a „legjobból” is szerencsére nagyon sok van, hanem a bevált, ismételhető, hatékony, hatásos és fenntartható egyes megoldásokat, megvalósításokat.

Köszönet illeti mindazon önkormányzatokat és önkormányzati vezetőket, akik a mindennapi nehézségek, problémák és időzavar ellenére benyújtották pályázatukat és vállalkoztak a jó gyakorlatuk bemutatására. A jó példák hordozói nélkül a jó gyakorlatok sem képesek elterjedni.

Ugyancsak e helyen mondunk köszönetet szakmai partnereinknek, támogatóinknak és szponzorainknak, akik lehetővé tették, hogy a program megvalósuljon, és a legjobb és terjeszthető gyakorlatokat megfelelő díjjal elismerhessük.

Bízom benne, hogy az elkövetkezendő öt esztendőben a jó gyakorlatok programja még tovább fejlődik, terebélyesedik, és közös munkával olyan szakmai tudásbázis jön létre, amely az önkormányzás egyre több területén nyújt majd gyakorlati segítséget az önkormányzatok széles közösségének.

Budapest – Tab, 2013. október 24.

SCHMIDT JENŐ
TÖÖSZ elnök

A LEGJOBB ÖNKORMÁNYZATI GYAKORLATOK

Az Európa Tanács Helyi és Regionális Demokrácia Szakértői Központja által kimunkált és Európa több országában sikerrel megvalósított Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Programját – a Példát átadó gyakorlatok pályázatát – a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ) honosította meg Magyarországon és első ízben 2008-ban hirdette meg a pályázatot. A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok elfogadott magyar rövidítése: LÖGY.

A LÖGY-program meghonosításában jelentős szerepet vállalt *Pallai Katalin*, az Európa Tanács képviselője és *Sabján Katalin*, a TÖOSZ nemzetközi titkára, projektmenedzser. Az önkormányzatok közötti jó gyakorlatok versenyét először 1999-ben, Angliában rendezték, amelyet aztán minden évben megismételtek egyre több résztvevővel és egyre nagyobb sikerrel. Az Európa Tanács kezdeményezésére 2004-ben nyolc – elsősorban kelet- és dél-európai – ország kapcsolódott az angliai mintaprogramhoz. Magyarország öt éve hirdette meg először a legjobb gyakorlatok pályázatát, és azóta évente bővülő tartalommal fejlődik a program.

A PROGRAM CÉLJA

A program célja a legjobb önkormányzati gyakorlatok feltérképezése és megismertetése az ország más önkormányzataival, valamint egy jó gyakorlatokat tartalmazó tudásbázis létrehozatala.

Az új és innovatív helyi megoldások, illetőleg az ilyen megoldásokat nyújtó önkormányzatok tudásának és tapasztalatának terjesztése a hasonló problémával küszködő önkormányzatok körében jobb közszolgáltatásokat s a településvezetésben magasabb színvonalú teljesítményt eredményezhet. A program által kezdeményezett tudásátadási folyamat azonban nemcsak azokat az önkormányzatokat segíti, amelyek új megoldásokhoz jutnak, hanem azokat is, amelyek a gyakorlatokat kialakították. Hiszen a tudásátadás nemcsak írott formában, hanem nyílt napokkal és a kollégákkal való konzultáció során valósul meg. E konzultációkon kitűnő új ötleteket kaphat az átadó önkormányzat is a kialakított gyakorlatok továbbfejlesztésére.

A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok cím és a vele járó díj elnyerése mellett olyan hivatalos elismerésben is részesülnek az önkormányzatok, ami az önkormányzati dolgozók és helyi lakosok számára egyaránt sikert jelent.

A program hozadéka az is, hogy a helyi közösségek fejlődésének segítése érdekében felhívja a központi kormányzat figyelmét az erős és felelősségteljes önkormányzatok, továbbá a jobb önkormányzati feladatellátás és az innovációk támogatásának szükségességére.

A PÁLYÁZAT DÍJAI

Azok az önkormányzatok pályázhatnak a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Díjra, amelyek a maguk megítélése szerint a megadott területek valamelyikén valami új és másutt is alkalmazható gyakorlatot alakítottak ki. A győztesek az adott évben a pályázathoz kapcsolódó szervezetek – többnyire minisztériumok – által felajánlott pénzdíjban, illetve egyéb elismerésben részesültek.

A díjjal járó pénz szabadon felhasználható, azonban a felhasználásnak a program céljaival összhangban kell állnia. A nyert összeg például a program megvalósításában résztvevők tanulmányi útjára, az önkormányzat szolgáltatásainak fejlesztésére, eszközvásárlásra, vagy akár képzésre fordítható.

A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Díj elnyerésére benyújtott pályázatával a pályázó önkormányzat vállalja, hogy a TÖOSZ-szal kötendő szerződés szerint a saját, díjazott gyakorlatát más önkormányzatokkal megismerteti. Annak érdekében, hogy a tudás széles körben, az ország más részein is hasznosulhasson, a nyertesek a legjobb gyakorlatukat bemutató fontosabb információkat nyílt napok, szakmai konferenciák, tanulmányutak, internetes bemutatkozás keretében adják át. A program a nyertes önkormányzatok képviselőinek mindehhez felkészítő képzést kínál.

A PROGRAM KEZDEMÉNYEZŐI ÉS FELELŐSEI

A LÖGY TÖOSZ által vezetett és az Európa Tanács Helyi és Regionális Demokrácia Szakértői Központjával együttműködésben megvalósított programjához kezdetektől csatlakozott és folyamatosan részt vesz a munkában a társzövetségek közül a Magyar Faluszövetség, a Magyar Önkormányzatok Szövetsége, valamint az önkormányzatokért felelős (Önkormányzati Minisztérium, illetve Belügyminisztérium) minisztérium.

Az elmúlt öt pályázati időszakban hosszabb-rövidebb ideig a program támogatója és az Irányító Bizottság tagja volt a Dexia Kommunalkredit Hungary Kft. (a Dexia bankcsoport Európa-vezető, közsféra finanszírozásra szakosodott pénzüintézete), a Budapesti Nyílt Társadalom Intézet Alapítvány (OSI), a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, a Vidékfejlesztési Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a TEMPUS Közalapítvány, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, a Budapesti Corvinus Egyetem, az Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület.

AZ IRÁNYÍTÓ BIZOTTSÁG

A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Programját Magyarországon a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége felügyelete mellett az Irányító Bizottság fejleszti ki és vezeti. Az Irányító Bizottság tagjai kezdetektől a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, a Magyar Faluszövetség, a Magyar Önkormányzatok Szövetsége, valamint az önkormányzatokért felelős minisztérium. Az Irányító Bizottság évente változó összetételben működik a pályázati témáknak és a támogatóknak megfelelően. Az Irányító Bizottság munkáját a TÖOSZ által kinevezett projektmenedzser segíti. Az Irányító Bizottság egyszerű többséggel dönt valamennyi felmerülő kérdésben.

A bizottság tagjainak joga és lehetősége van más intézményeket, döntéshozókat javasolni a munkájukban való részvételre, szakértőket javasolni a Szakértői Csoportba, s azokat közös döntéssel kinevezni.

Az Irányító Bizottság határozza meg a pályázati kiírás kritériumait, pályázati feltételeit, a kiválasztási eljárást, s felügyeli a Szakértői Csoport kiválasztási eljárását. Elfogadja a képzési programot, meghatározza a képzési lehetőségeket és kötelezettségeket a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Díjak nyertesei számára, irányítja az esettanulmányok széles körű terjesztését, aktív kommunikációs eszközökkel támogatja a program végrehajtását, együttműködik a záróünnepség szervezésében.

A Szakértői Csoport önkormányzati gyakorlattal rendelkező szakembereit az Irányító Bizottság delegálja. A csoportot a TÖOSZ adminiszt-

ratív támogatásban részesíti. A csoport feladata a beérkezett pályázatok értékelése, és a díjazásra érdemes gyakorlatokra vonatkozó javaslattétel az Irányító Bizottságnak. A szakértők a program végrehajtása során a TÖOSZ-szal, illetve a projektmenedzserrel együttműködve részt vesznek a pályázati kiírás témájának meghatározásában, pontosításában, a kritériumok/indikátorok meghatározásában valamennyi pályázati területen, rövid listát készítenek azon beérkezett önkormányzati pályázatokból, amelyek helyszíni vizsgálatot igényelnek, közreműködnek a meghatározott önkormányzati gyakorlatok helyszíni ellenőrzésében, a legjobb gyakorlatok kiválasztásának előkészítésében.

A 2013. év díjazottjainak egy csoportja

A DÍJ ELNYERÉSÉNEK FELTÉTELEI

A PÁLYÁZATBAN BEMUTATOTT GYAKORLATOK BÍRÁLATI SZEMPONTJAI:

Elfogadottság és együttműködés. A gyakorlat tervezését és bevezetését megfelelő egyeztetések kísérték-e, amelyek során sikerült-e megegyezésre jutni a gyakorlat tartalmáról és az együttműködés megvalósításáról?

Átláthatóság és nyitottság. A gyakorlat kialakítását segítő döntések jól definiáltak-e és közérthető formában hozzáférhetőek-e? Kialakításuk során konzultáltak-e a résztvevőkkel, és van-e lehetőség a közreműködésükre a megvalósítás szakaszában? Törekedett-e az önkormányzat az aktív részvétel támogatására?

Hatásosság. A gyakorlat megvalósította-e a kitűzött célt, van-e pozitív hatása, esetleg hatást gyakorol-e más kapcsolódó területek gyakorlataira, a lakosok pozitívan értékelik-e?

Hatékonyság. A gyakorlat bevezetése jelentős, mérhető hatékonyságjavulást eredményezett-e?

Fontosság. A gyakorlat hozzájárul-e a település egyik (vagy több) problémájának megoldásához? Olyan probléma megoldásához járul-e hozzá, amely sok településen jellemző, s kevésbé ismert a megoldása?

Fenntarthatóság. A gyakorlat intézményesült-e és integrálódott-e az önkormányzat cselekvéssorába, megalapozott-e pénzügyi és szervezeti fenntarthatósága?

Megismételhetőség. A gyakorlat bevezethető-e más településeken is különösebb probléma nélkül?

A KIVÁLASZTÁS

A TÖOSZ összegzést készít a befogadott pályázatokról, amelyek közül a Szakértői Csoport tagjai témánként rövid listát készítenek a helyszíni vizsgálatot igénylő jó gyakorlatokból.

A projektmenedzser a Szakértői Csoport egy-két tagjával látogatást tesz a listán szereplő jó gyakorlatok helyszíneire. A látogatók a helyi vezetőket felkérlik a jó gyakorlat ismertetésére, így lehetőség adódik azon részletek bemutatására is, amelyek a pályázatból esetleg kimaradtak, ám a program szempontjából fontosak.

A győztesek kiválasztása előtt, a helyszíni tapasztalatok alapján meghívást kapnak az esélyes önkormányzatok, hogy a saját jó gyakorlatukat szakmai konferencia keretében, a nyilvánosság előtt ismertessék, majd a Szakértői Csoport és az Irányító Bizottság együttes döntése alapján születik meg a döntés a Legjobb Önkormányzati Gyakorlat Díj odaítéléséről.

A DÍJÁTADÓ ÜNNEPSÉG

A programot egy vagy kétnapos szakmai konferencia zárja, amely szélesebb szakmai közönség előtt zajlik. A záró konferenciák és prezentációs döntők során lehetőség nyílik arra, hogy az egyes témákban a kormányzati szereplők, valamint a szakmai támogatók is ismertethessék álláspontjukat és programjaikat. Az ünnepélyes díjátadó eseményen többnyire miniszterek, minisztériumi főtisztviselők vesznek részt széles körű sajtónyilvánosság mellett.

A LEGJOBB GYAKORLATOK TERJESZTÉSE

A sikeres pályázatot benyújtó önkormányzatok a TÖOSZ-szal kötendő szerződésben rögzítik a maguk jó gyakorlatának szélesebb körű ismeretetéséhez szükséges csatornákat és módszereket.

A program irányítói tanácsadással és információkkal segíti a legjobb gyakorlatok kommunikációját.

A nyertes önkormányzatok vállalják, hogy meghatározott számú önkormányzat képviselőit fogadva ismertetik a maguk díjazott gyakorlatát. A tudásátadás folyamata további innovációk forrása lehet, mert a fogadó önkormányzatok is hasznosítható ötleteket meríthetnek a szakmai párbeszédből.

A TÖOSZ és a programban résztvevő szervezetek saját információs csatornáikon is népszerűsítik a legjobb gyakorlatokat, ezzel is segítve azokat az önkormányzatokat, amelyek problémáira e gyakorlatok megoldást kínálnak.

HOGYAN PÁLYÁZZUNK?

Valamennyi magyarországi helyi önkormányzat elnyerheti a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Díját. Pályázni a www.toosz.hu internetes honlapról letölthető, évente megújított pályázati formanyomtatvány elektronikus kitöltésével lehet. A pályázatot kinyomtatva egy eredeti és egy másolati példányban postai úton (tértivevényes, ajánlott küldeményként) kell eljuttatni a TÖOSZ címére (1386 Budapest 62. Pf.: 908.). A pályázatokat elektronikus formában a következő címre kell küldeni: palyazat@toosz.hu.

A pályázathoz a jó gyakorlat eredményeit bemutató dokumentumok, kiadványok, fotók az önkormányzat (vagy a program) honlapjára feltöltve és a linket beillesztve van lehetőség megküldeni. A pályázat beadásával a pályázó hozzájárul a dokumentumok, kiadványok, fotók, valamint a pályázati folyamatban készült szakmai és kommunikációs anyagok TÖOSZ általi szabad felhasználásához.

A pályázati határidőt az Irányító Bizottság az éves témák közzétételével egyidejűleg határozza meg és széles körben teszi közzé.

A LÖGY PÁLYÁZATOK ÖSSZEGZÉSE

A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok pályázatának magyarországi bevezetésével új lehetőségek nyíltak az önkormányzatok számára azáltal, hogy a gyakorlatban megvalósított jó és bevált gyakorlatukat saját maguk értékeljék, valamint a szélesebb szakmai közvélemény számára nyilvánossá tegyék. A bemutatkozás vállalása már önmagában sikernek tekinthető.

A pályázatokban megjelenített gyakorlatok olyan tudásbázist alkotnak, amelyet a hasonló témakört, problémát megoldó önkormányzatok alkalmazhatnak, átvehetnek.

A pályázatok versenye tovább erősíti a települések közötti együttműködést, az egymástól való tanulás lehetőségét. Az elmúlt öt év pályázatainak sikere és tapasztalatai egyértelműen igazolják, hogy szükség van a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok programjára, annak folytatására.

PÁLYÁZATI TÉMÁK 2008–2013

Az első években három témakörben lehetett pályázni. Az Irányító Bizottság a pályázatot ősszel tette közzé és a következő év tavaszán lehetett a pályázatokat benyújtani. 2012-ben a Belügyminisztérium kezdeményezésére az előző évben meghirdetett témakört az Irányító Bizottság kibővítette, így ebben az évben már négy témakörben zajlott a verseny. A siker arra ösztönözte az Irányító Bizottságot, hogy 2013-ban újabb témakört hirdessen meg. Így az idén már öt témakörben pályázhattak az önkormányzatok. Az egyes témakörökben eltérő számú pályázat érkezett, ezekből választotta ki az Irányító Bizottság a döntőbe jutókat. (Az egyes témáknál zárójelben a pályázatok száma/a döntősök száma.)

2008-ban meghirdetett és 2009-ben elbírált témák:

- A lakóhelyhez kötődés erősítése (34/5)
- Roma integráció a társadalmi kohézió erősítésére (9/6)
- Befektetők vonzása a helyi gazdasági környezet fejlesztésére (11/4)

2010-ben meghirdetett és 2011-ben elbírált témák:

- Helyi önkormányzati kommunikáció (4/3)
- Roma integráció a társadalmi kohézió erősítésére (nem hirdettek nyertest) (1/0)
- A lakóhelyhez kötődés erősítése (11/6)

2011-ben meghirdetett és 2012-ben elbírált témák:

- Amikor nem a pénz a meghatározó – ötletekkel, összefogással településünkért (6/5)
- Legjobb testvérvárosi találkozó (7/4)
- Vizek Varázsa, avagy Varázslatos Vizes Világ (2/2)
- Legjobb közfoglalkoztatási gyakorlatot megvalósító önkormányzat (38/7)

2013-ban meghirdetett és elbírált témák:

- Legjobb közfoglalkoztatási gyakorlatot megvalósító önkormányzat (20/10)
- Az Év Új Nemzedék települése (4/3)
- Gazdálkodó Település (4/3)
- Helyi Esélyegyenlőségi Lehetőségek Programja (HELP) (3/3)
- Legjobb testvérvárosi találkozó (4/3)

Az elmúlt időszakban összesen 18 témakörben lehetett pályázni. Ezek közül a roma integráció a társadalmi kohézió erősítésére témát három évben is meghirdették, és lényegében hasonló kört fog át az idei helyi esélyegyenlőségi lehetőségek programja is.

PÁLYÁZATOK SZÁMA 2008 – 2013

Az elmúlt öt év során összesen 175 pályázatot nyújtottak be zömében települési önkormányzatok. Ugyanakkor a pályázók között volt megyei önkormányzat, önkormányzati társulás és többcélú kistérségi társulás egyaránt.

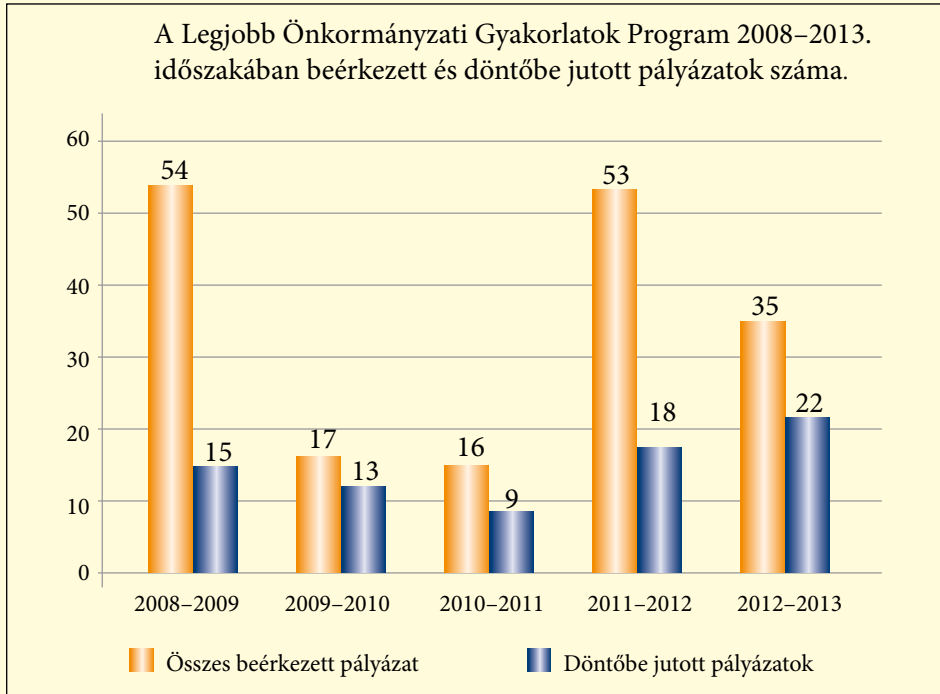
A legtöbb pályázatot, 54-et az első LÖGY kiírás során 2008/2009-ben nyújtották be, míg a legkevesebbet, 16-ot, 2010/2011-ben, ami érthető, hiszen ez volt az új önkormányzati választási ciklus első esztendeje.

A pályázati aktivitást befolyásolta az is, hogy az adott évben milyen díjakat lehetett elnyerni a LÖGY versenyében. Ennek egyértelmű példája a 2012-es esztendő, amikor az Irányító Bizottság által már 2011-ben meghirdetett három témához negyedikként a belügyminiszter kezdeményezésére kiírták a Legjobb önkormányzati közfoglalkoztatási gyakorlat témát is.

A miniszter magas díjakat (első díj: 10 millió forint értékű biomassza kazán telepítése, második díj: 8 millió forint, míg a harmadik díj: 7 millió forint kiegészítő támogatás a helyi közfoglalkoztatási programhoz) ajánlott fel. A viszonylag rövid pályázati határidő ellenére 38 jó gyakorlatról szóló pályázatot nyújtottak be.

A benyújtott jó gyakorlatok közül az Irányító Bizottság a Szakértő Csoport közreműködésével a második körbe jutottaknál lefolytatott helyszíni látogatásokat követően választja ki a döntőbe jutó pályázatokat. Az öt pályázati ciklusban a pályázatok átlagosan 44%-a bejutott a döntőbe.

Legtöbb, 22 pályázat a 2013-as, kétnapos, a Belügyminisztériumban megrendezett döntőben mutatkozott be, míg a legkevesebben, mindössze kilencen 2011-ben versenyeztek a Budapesti Corvinus Egyetemen.

A pályázók területi megoszlását tekintve is jelentős eltérések figyelhetők meg. Mind az öt pályázat során érkezett jó gyakorlat Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest és Somogy megyékből, valamint budapesti kerületekből. Ezzel szemben, csupán egy esztendőben érkezett pályázat Komárom-Esztergom megyéből és két esztendőben Bács-Kiskun, Tolna, valamint Zala megyékből. Végeredményben valamennyi megyéből érkezett pályázat és mindegyik megye képviseltette magát LÖGY döntőben.

A legtöbb pályázat Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (22) érkezett és ugyancsak ebből a megyéből vettek részt legtöbben (10) pályázatukkal a döntőkben. A 2009-es aktivitásnak köszönhetően – amikor 11 pályázatot nyújtottak be – a fővárosi kerületi önkormányzatok voltak a második legaktívabbak a LÖGY pályázatokon. Az átlagot meghaladó pályázati aktivitást mutattak még a Hajdú-Bihar, a Somogy, a Baranya, a Csongrád, a Fejér és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei önkormányzatok.

A legkevesebb pályázat Komárom-Esztergom, Bács-Kiskun, Vas és Tolna megyéből érkezett.

Az egyes számok mögött természetesen konkrét önkormányzatok és jó gyakorlatok rejlenek. Gyakran egy-egy önkormányzat visszatérően vesz részt pályázatával a versenyben.

Természetesen minden pályázó nyerni szeretne, ugyanakkor egyértelmű, hogy valamennyi pályázó elismerésre érdemes, mivel az általa jónak, követendőnek és sikeresnek vélt gyakorlatát bemutatta a szélesebb szakmai közvélemény számára.

DÖNTŐBE JUTOTT PÁLYÁZATOK SZÁMA ÉVENKÉNT

Megye	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	Összesen
Baranya	3 (0)	2 (2)	1 (1)	4 (1)	2 (2)	12 (6)
Bács-Kiskun	-	-	-	2 (0)	1 (1)	3 (1)
Békés	1 (0)	-	-	4 (2)	3 (1)	8 (3)
Borsod-Abaúj-Zemplén	2 (0)	2 (1)	2 (1)	10 (3)	6 (5)	22 (10)
Budapest	11 (2)	2 (2)	1 (1)	2 (1)	2 (1)	18 (7)
Csongrád	5 (2)	1 (1)	1 (0)	2 (0)	1 (1)	10 (4)
Fejér	6 (4)	-	-	2 (0)	2 (0)	10 (4)
Győr-Moson-Sopron	1 (0)	2 (1)	1 (0)	1 (1)	-	5 (2)
Hajdú-Bihar	7 (1)	1 (0)	1 (1)	5 (1)	3 (2)	17 (5)
Heves	2 (1)	2 (2)	1 (1)	1 (0)	-	6 (4)
Jász-Nagykun-Szolnok	1 (0)	1 (1)	1 (0)	2 (1)	1 (1)	6 (3)
Komárom-Esztergom	-	-	-	1 (1)	-	1 (1)
Nógrád	3 (2)	-	-	3 (2)	1 (1)	7 (5)
Pest	1 (0)	1 (1)	2 (2)	2 (0)	1 (0)	7 (3)
Somogy	4 (2)	2 (1)	3 (2)	2 (0)	2 (0)	13 (5)
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4 (1)	1 (1)	-	3 (1)	2 (2)	10 (5)
Tolna	1 (0)	-	-	-	3 (1)	4 (1)
Vas	1 (0)	-	-	1 (0)	1 (1)	3 (1)
Veszprém	1 (0)	-	2 (0)	3 (2)	1 (1)	7 (3)
Zala	-	-	-	3 (2)	3 (2)	6 (4)
Összesen	54 (15)	17 (13)	16 (9)	53 (18)	35 (22)	175 (77)

AZ ÖT ÉV NYERTESEI

A Példát átadó gyakorlatok pályázata, a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok programja témakörei és nyertesei az elmúlt öt pályázati ciklusban:

2008–2009

A LAKÓHELYHEZ KÖTŐDÉS ERŐSÍTÉSE

Nyertes: Velence Város Önkormányzata – *Virágos Velence mozgalom* című pályázata

ROMA INTEGRÁCIÓ A TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSÉRE

Nyertes: Háromfa Község Önkormányzata – *A roma társadalmi integráció és egészségfejlesztés óvodáskortól* című pályázata

BEFEKTETŐK VONZÁSA A HELYI GAZDASÁGI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSÉRE

Nyertes: Csanytelek Község Önkormányzata – *Együttműködésen alapuló minőségbiztosítási rendszer keretében történő kertészeti termelés* című pályázata

2009–2010

KÖZÖSSÉGI ÖSSZEFOGÁSSAL A HELYI FEJLESZTÉSEKÉRT A LEADER-PROGRAM KERETÉBEN

Nyertes: Alsómocsolád Község Önkormányzata – *Tovább lépés a Baranyai Hegyhát megújulásáért – LEADER típusú fejlesztés a Sásdi Kistérségben* című pályázata

ROMA INTEGRÁCIÓ A TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSÉRE

Nyertes: Mohács Város Önkormányzata – *Az általános iskolai szegregáció megállításának stratégiája* című pályázata

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK HASZNÁLATA

ÉS/VAGY ENERGIA-HATÉKONY LEGJOBB GYAKORLATOK

Nyertes: Budapest Főváros XI. Kerületének Önkormányzata (Újbuda) – *Zöld Újbuda* című pályázata

2010–2011

HELYI ÖNKORMÁNYZATI KOMMUNIKÁCIÓ

Nyertes: Budapest Főváros XIII. Kerületének Önkormányzata – *Az Országbíró utcai lakótelep és sétány közterületi megújítása, a lakosság aktív bevonása újszerű kommunikáció, közösségi tervezési módszertan felhasználásával* című pályázata

ROMA INTEGRÁCIÓ A TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ERŐSÍTÉSÉRE

(Nem hirdettek nyertest)

A LAKÓHELYHEZ KÖTÖDÉS ERŐSÍTÉSE

Nyertes: Rózsaszentmárton Község Önkormányzata – *Közös múlt – közös jövő* című pályázata

2011–2012

AMIKOR NEM A PÉNZ A MEGHATÁROZÓ – ÖTLETEKKEL, ÖSSZEFOGÁSSAL TELEPÜLÉSÜNKÉRT

Nyertes: Mátraverebély *Csodák Földje* című pályázata

LEGJOBB TESTVÉRVÁROSI TALÁLKOZÓ

Nyertes: Ajak – *Testvér-települési kapcsolatok ápolása hagyományörző fesztivál keretében – Ajaki Lakodalmas és Hagyományörző fesztivál* című pályázata

VIZEK VARÁZSA, AVAGY VARÁZSLATOS VIZES VILÁG

Nyertes: Gyenesdiás – *Példaadó fenntarthatóság egy Balaton-parti településen* című pályázata

LEGJOBB KÖZFOGLALKOZTATÁSI GYAKORLATOT MEGVALÓSÍTÓ ÖNKORMÁNYZAT

Nyertesek: Tiszatenyő – *Tiszatenyő a jövőjét építő község* című pályázata; Szemere – *Önellátás megteremtése Szemere községben* című pályázata; Karancslapujtő – *Startmunka munkaprogram 5 projektlába, ezen belül a mezőgazdasági alprogram – a családi szintű gazdálkodás tekintélyének visszaállítása* című pályázata

2013

LEGJOBB KÖZFOGLALKOZTATÁSI GYAKORLATOT MEGVALÓSÍTÓ ÖNKORMÁNYZAT

Nyertesek: Ajak – *Ajak a jövő települése a munka tükrében* című pályázata; Döge – *Új utakon – START mintaprogramba ágyazott komplex településfejlesztés* című pályázata; Garadna – *Növénytermesztés és állattartás feltételeinek kialakítása Garadna községben* című pályázata; Hajdúdorog – *Értékteremtés Hajdúdorogon* című pályázata; Hajdúnánás – *Start Munka Mintaprogram – Mezőgazdasági kertészet és Értékteremtő közfoglalkozá-*

tás című pályázata; Halmaj – *Segíts magadon Halmaj!* című pályázata; Hidvégardó – *Hidvégardó újjászületése és fejlődése az értékteremtő közfoglalkoztatás által* című pályázata; Parasznya – *STOP után START* című pályázata; Udvari – *Apró lépésekkel az önellátás felé! Újra kell gondolnunk hol élünk, hogyan és miből!* című pályázata; Zalaszentmárton – *A Mezőgazdasági közmunkaprogram hatása a háztáji gazdálkodás újraindítására* című pályázata

AZ ÉV ÚJ NEMZEDÉK TELEPÜLÉSE

Nyertesek: Hernádszentandrás – *Hernád-völgyi Jövő – partnerségben a közösségért* című pályázata; Makó – *Fiatalok, a megújult Makó hazavár! – képviselő-testületi ciklusprogram, ennek egyik eleme a Hogyan védjük meg gyermekeinket? programsorozat. A „Biztonságos Makó projekt részeként az önkormányzat és a rendőrség összefogása az ifjúságvédelem, a fiatalok helyben tartása érdekében* című pályázata; Budapest XIII. kerület – *Bízni. Törödni. Dönteni. Cselekedni.* című pályázata

GAZDÁLKODÓ TELEPÜLÉS

Nyertesek: Egerág – *Segély helyett kereset* című pályázata; Tiszatenyő – *Földbe, bõrbe, tányérra – termelés, feldolgozás, értékesítés* című pályázata; Kiskunmajsa: – *Kiskunmajsai Helyi Termék Védjegyrendszer* című pályázata

HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI LEHETŐSÉGEK PROGRAMJA (HELP)

Nyertesek: Mátraverebély – *Verebélyi modell* című pályázata; Alsómocsolád – *Közösségi Térségi Hálózat Köz-Tér-Háló a felzárkózás szolgálatában, identitásunk erősítésében* című pályázata; Berhida – *Adj esélyt!* című pályázata

LEGJOBB TESTVÉRVÁROSI TALÁLKOZÓ

Nyertesek: Szarvas – Sokszínű Európa – Testvérvárosi Találkozó a szellemi kulturális örökségeink megőrzéséért című pályázata; Körmend – Európa Napok – 2013. Körmend című pályázata; Kisrécse – Őseinknek szent hitéhez, nemzetednek gyökeréhez, testvér ne légy hűtlen soha. Székelyszentkirály – (RO) és Kisrécse (HU) kapcsolata 2001–2013 című pályázata

2013. ÉV EREDMÉNYEI

AZ ÉV ÚJ NEMZEDÉK TELEPÜLÉSE

1. helyezett: HERNÁDSZENTANDRÁS

Hernád-völgyi Jövő – partnerségben a közösségért

Hernádszentandrás Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, 445 fős település. Az elmúlt években tudatos építkezésbe kezdtek, mára a szükséges infrastrukturális fejlesztések eredményeként a leépülő településből egy korszerű falu képe kezd kirajzolódni.

Az önkormányzati, civil és egyházi szféra összefogásának köszönhetően hosszú évek óta a felnövekvő generációk fejlesztésének ügye lett a legfontosabb egy olyan térségben, mely talán a leghátrányosabb helyzetben van ma Magyarországon. A résztvevők számára olyan tantárgyi, mentális, szociális vonatkozásban egyaránt értelmezhető felzárkóztató és közösségfejlesztő programot és hosszú távú stratégiát dolgoztak ki döntően helyi szakemberek bevonásával, ami a többéves tapasztalatokra építve használható alternatívákat próbál nyújtani, és esélyt kíván biztosítani a lehető legszélesebb kör számára. A gazdag kulturális programkínálat (Hernád Fesztivál, Hernád-völgyi Tehetségkutató Fesztivál, Szentandrási Esték, Szentandrások Találkozója, Keresztyén Gyermektábor) fő helyszíne a Művelődési Ház. A település három civil szervezete közül az Összefogás Hernádszentandrásért Alapítvány *Esély a Jövőért* elnevezésű, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatását segítő projektjéhez 2009-ben

kapott támogatást. Szintén 2009-ben sikerrel pályázott az alapítvány a *Hernád-völgyi Tanoda* projektre, mely folytatását és kibővítését jelentette az elkezdett felzárkóztató programnak. A gyermekek és szülei számára folyamatosan nyitva áll a tanoda kapuja, mely a jövőben a település határain is átnyúlva igyekszik a térség szerves részévé válni.

2. helyezett: MAKÓ

Fiatalok, a megújult Makó hazavár! – Képviselő-testületi ciklusprogram, ennek egyik eleme a Hogyan védjük meg gyermekeinket? programsorozat. A Biztonságos Makó projekt részeként az önkormányzat és a rendőrség összefogása az ifjúságvédelem, a fiatalok helyben tartása érdekében.

Makó egyelőre előregedő, a fiatalok számára még nem eléggé vonzó kisváros, ezen kíván az önkormányzat segíteni. Az itt élő fiatalok számára sokáig az értelmes, szeszmentes szabadidős tevékenységek hiánya okozott leginkább gondot, ezért keltek útra.

A *Biztonságos Makó* programot és a *Hogyan védjük meg gyermekeinket?* programsorozatot az önkormányzat hozta létre 2010-ben. Megvalósítását a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság és a Makói Rendőrkapitányság, valamint több más, külsős partner segítette. A szakembereken felül kiemelt partner volt Makó Város Ifjúsági Diákönkormányzata (röviden: MIDÖK), amely a Makón és kistérségében élő fiatalok érdekképviselőként látja el, valamint szervezi a térségben élő fiatalok szabadidős elfoglaltságait. Évente egyszer az Ifjúsági Klub ad otthont a közbiztonsági kerekasztalnak.

A program célzottan a fiatalokkal foglalkozik, célja szubjektív biztonságérzetük növelése, a makói ifjúság védelme, számukra értelmes szabadidős programok biztosítása és a bűncselekmények megelőzése.

E programok egyik legfontosabb kezdő eleme volt az a 100 millió forintos beruházás, amelynek keretében 96 térfelügyelő kamerát szereltek fel a város különböző pontjain. A *Biztonságos Makó* programon belül számtalan esemény és előadás szolgálta a kitűzött célokat. Az „iskola rendőre” például baleset- és bűnmegelőzési, illetve drogprevenciós előadást tartott szülőknek, pedagógusoknak, diákoknak. Az önkormányzat egyedi Bébi-kötvénnyel (gyermekenként 40 ezer forint), a város nyilvános területein úgynevezett Baba-fák ültetésével és a családok számára ingyenes telekprogrammal teszi vonzóbbá a helyben maradást, a családalapítást Makón. A Maros-part jelentős fejlesztése is a helyi fiatalokat célozza, elsősorban nekik, valamint a kisgyermekes családoknak nyújt pihenési lehetőséget.

3. helyezett: BUDAPEST, XIII. KERÜLET

Bízni. Törödni. Dönteni. Cselekedni.

Az önkormányzat elkötelezett az ifjúsághoz szemlélet érvényesítése iránt. Megalkotta és folyamatosan felülvizsgálja az Ifjúságpolitikai koncepcióját, a jelenlegi hatályos dokumentum 2011–2015-ig szól. Az elfogadott koncepció alapvető célja, hogy a kerületet vonzóbbá, lakhatóvá tegye a fiatalok számára. Elsődleges szempont, hogy életviszonyaik kiszámíthatóak legyenek, valamint az önkormányzati intézkedések jellemzője az állandóság, a rendszerszerűség legyen. Az egyes intézkedéseket úgy állították össze, hogy a felmerülő problémákkal szakértői segítséghez fordulhassanak úgy, hogy azokat, amelyeket az ifjúság önszervező módon meg tud oldani, ne ellássa, megoldja helyettük, hanem elsősorban a hozzájuk szükséges feltételeket, mintegy segítői környezetet biztosítsa a fiatalok számára.

Az önkormányzat ifjúságpolitikája szorosan kapcsolódik a többi ágazathoz. Az elfogadott szellemiség mentén az ifjúságpolitika a gyermek- és családpolitika, az oktatás, a közművelődés, a foglalkoztatás, a lakhatás és az egészségügy terén is hozzá tud járulni az eredményekhez.

Az önkormányzat a kiszámítható intézkedéseken túl pályázatok útján, magasan kvalifikált felnőtt segítő biztosításával, helyszín és egyéb feltételek megteremtésével támogatja a GYIÖK, DÖK működését. Mindezeknek a szellemiségét a partneri viszony jellemzi.

GAZDÁLKODÓ TELEPÜLÉS

1. helyezett: EGERÁG

Segély helyett kereset

Egerág 1200 lakosú település Baranya megyében. Legégetőbb problémája a környező településekhez hasonlóan a nagyarányú munkanélküliség és a lakosság küszködése a megélhetésért. A gyakorlat és a programok bevezetésével Egerág önfenntartó településsé kíván válni. A program elsődleges célcsoportja a munkanélküliek, illetve a szociálisan rászorulóknak a tábor.

A Start munkaprogram, amelynek alapja a mezőgazdaság, 2011 óta egyre több családnak biztosít munkát és megélhetést. Ennek keretében szántóföldi növényeket és takarmányt termelnek. A betakarított takarmány az önkormányzati tulajdonban lévő sertésállomány ellátását, míg a megtermelt növények és a felhizlalt sertések az önkormányzat által működtetett konyha alapanyag szükségletét biztosítják. A felesleg az önkormányzati tulajdonú húsboltban és a helyi termelői piacon kerül értékesítésre. A helyi termelői piac megteremtése is fontos pillér az önfenntartó település kialakításában. A heti egy alkalommal nyitva tartó piac, helyi és környékbeli kis- és őstermelők részére biztosít lehetőséget az általuk megtermelt termékek értékesítésére. Ezzel is ösztönözik a lakókat a konyhakertek és a parlagon fekvő területek megművelésére. A HU-BA programban, amelynek elsődleges célja az őshonos baromfi génállomány fenntartása, a tojókból és kakasokból álló kistérségi tenyésztelői csoporton keresztül biztosítja a térségben élők naposcsibe ellátását szociális alapon. Ezen

felül pedig a konyha tojásszükségletét. Létrehozták az Egerági Szociális Szövetkezetet, ezzel is csökkentették a lakosság külső szolgáltatóktól, szállítóktól való függőségét.

2. helyezett: TISZATENYŐ

Földbe, bőrbe, tányérra – Termelés, feldolgozás, értékesítés

Tiszatenyő közel 1800 fős Jász-Nagykun-Szolnok megyei település. Az önkormányzat célja a programmal az volt, hogy a hátrányos helyzetű településből élhetőbb, önfenntartó községet hozzon létre, ahol az emberek kezdeti segítséggel saját kezükbe veszik a sorsukat. A mezőgazdaság volt az a terület, ahol az embereket munkához tudták juttatni. A Start munkaprogram előnyeit kihasználva az önkormányzat a megtermelt termékek teljes feldolgozást tűzte ki irányként. Az önkormányzatnál megtermelt, valamint a helyben lakó és gazdálkodó

kistermelőkre, őstermelőkre, családi gazdaságokra, háztáji gazdálkodást végző lakosokra alapozottan olyan mezőgazdasági programot működtetnek, amellyel önállóan, jó minőségben termelik meg az alapvető élelmiszereket. A rövid értékesítési lánc elvét követve, saját minőségi termékekkel jelennek meg a piacon.

3. helyezett: KISKUNMAJSA

Kiskunmajsai Helyi Termék Védjegyrendszer

Kiskunmajsa 2000 fős Bács-Kiskun megyei város, melynek lakónépessége az utóbbi időben jelentős csökkenést mutatott. Az önkormányzatnak hosszú távú érdeke, hogy közigazgatási területének külterületén (tanyás térségeiben) a lakónépesség fogyását mérsékelje, a helyi, elsősorban kistermelői élelmiszer-előállítást ösztönözze.

A településen működtetett önkormányzati fenntartású helyi termelői piac évtizedek óta elsődleges színtere a kistermelői élelmiszerek piacra jutásának. Az elmúlt években megfigyelhető volt, hogy a helyi piacon egyre több importból származó árut kínáltak, a többségében ezen eladásokra szakosodott árusok kiszorítják a helyi termelőket.

A lakosság élelmiszervásárlási szokásai is nagy mértékben változtak az elmúlt évtizedben. A térségben élők testi-lelki egészségi állapota, ezzel összefüggésben életminősége elmaradt a legtöbb hasonló fejlettségű és adottságú térségtől. A problémákra az önkormányzat a Kiskunmajsai Helyi Termék Védjegyrendszer bevezetésével kívánt megoldást találni. Az önkormányzat a helyi piac területét befedte, továbbá feltárta azokat a helyi termékeket, amelyekre később védjegyrendszert alakított ki. A kistermelői élelmiszer-előállítás és piacrajutás lehetőségeiről és feltételeiről gazdaképzést szervezett.

HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI LEHETŐSÉGEK PROGRAMJA (HELP)

1. helyezett: MÁTRAVEREBÉLY

Verebélyi modell

Mátraverebély Nógrád megyei, 2000 lakosú település, a cigány és nem cigány lakosság létszáma közel azonos. Értéktermelő programot hirdettek, amelynek kézzel fogható eredményei voltak (kerámia házzsámotábla, fonott kosarak stb.). Ezeket ajándékba kapta a lakosság.

A mezőgazdasági programba leginkább idősebbeket vontak be, főként a meglévő tapasztalatuk miatt. A munkán túl videofilmes oktatásokat és tanulmányutakat is szerveztek a színesebb ismeretszerzés érdekében. (Gödöllői állattenyésztő központ, konzerv üzem, gombatermesztő üzem). Nyelvi tábort szerveztek – önkéntesek segítségével került megrendezésre, akik közül többen vállalták, hogy kisebb-nagyobb gyerekeket oktatnak. Kreatív tábort szerveztek – egy neves képzőművész irányításával zajlott, és bárki részt vehetett rajta. Helytörténeti gyűjtést indítottak – több hónapon keresztül zajlott az a gyűjtőmunka, aminek eredményeként egy közel 3 órás helytörténeti film állt össze. Szavalóversenyt hirdettek a közfoglalkoztatottak részére, közel 40 résztvevővel zajlott az esemény, és több csoport közösen írt verset, amit aztán közösen elő is adtak. Tanoda program is működik a településen. A *Verebélyi modell* komplex felzárkóztatási program.

2. helyezett: ALSÓMOC SOLÁD

*Közösségi Térségi Hálózat (Köz-Tér-Háló) a felzárkózás
szolgálatában, identitásunk erősítésében.*

Alsómocsolád 356 lelket számláló, Baranya megyei zsáktelepülés. Az önkormányzat fő célja, hogy komfortos, élhető települést teremtsen polgárai számára, a megszerzett tudást, tapasztalatot pedig a tágabb környezetében is hasznosítsa.

Az önkormányzat pályázatokkal próbálja kiegészíteni forrásait, összefogva a környező településekkel. Ezekre alapozva olyan közösségi háttérű, térségi szakmai hálózat kialakítását kezdték meg, amely elősegíti a mélyszegénységben élők felzárkóztatását. Lehetőségeket keres és kínál a települések közösségei és benne a szegénységben élő családok tagjai számára.

Ösztönözték a háztáji gazdálkodást, zöldségtermelést a kiskertben és a közös földeken, valamint az állattartást (szárnyasok, disznók kihelyezése) saját udvarban és a közös gazdaságban is. Segítséget nyújtottak induló hitellel, szakmai és közösségi támogatással. Komplex gazdaságfejlesztési programot alakítottak ki. Bevezették a helyi pénzt (Rigac). Több programelemet dolgoztak ki, majd valósítottak meg a gyakorlatban: képzések, tréningek szervezése, közösségi munkás hálózat kiépítése, közösségi önszolgáltató klub szervezése, települési közösségi cselekvési tervek készítése, kezdeményezések felkarolása (filmklub, sportdélután, kreatív kuckó, helyi kalendárium, filléres vásárok, ünnepélyek, szívesség-szolgálat tervezése). Praktikumok háztáji alakítottak ki 4 településen (mosás, vasalás,

varrás, közösségi tevékenységek számára), tapasztalatcsere kirándulásokat szerveztek más településekre. A hosszú távú tevékenységek háttereként létrehozták a Köz-Tér-Háló Alapítványt.

3. helyezett: BERHIDA

Adj esélyt!

Berhida Veszprém megyei, 6200 fős kisváros. Az önkormányzat elsődleges célja a hátrányos helyzetű gyermekekkel való kiemelt foglalkozás, ezen belül az óvoda keretei között kompetencia-alapú program bevezetése, illetve délutáni szakkörök indítása, amelyek segítségével a gyermekeket ebéd után is az intézményben tudják tartani, ahol különböző foglalkozásokon tudnak részt venni. Ezeket a foglalkozásokat önkéntes alapon, első-

– dolgozó munkatársak szervezik olyan tématerületeken, amelyhez személyesen is szorosabban kapcsolódnak. Ilyen módon lehetőségük van a gyerekeknek a német és az angol nyelvvél való ismerkedésre, mazsorett, kézműves, játszóházi, ügyességi játékok, néptánc, egészségre nevelés, karate foglalkozásokon részt venni hetente egyszer.

LEGJOBB TESTVÉR-TELEPÜLÉSI TALÁLKOZÓ

1. helyezett: SZARVAS

Sokszínű Európa – Testvérvárosi Találkozó a szellemi kulturális örökségeink megőrzéséért

A 17 000 lakosú Szarvas Békés megye nyugati részén fekszik. Az önkormányzatnak régi kapcsolatai vannak a testvérvárosokkal, de a város lakossága kevésbé ismeri a testvértelepülésen élők mindennapi életét, szokásait, kulturális és természeti értékeit. A találkozót a kulturális örökségvédelem hangsúlyozásának fontossága köré épült. A résztvevők számára lehetőség nyílt egymás szellemi kulturális örökségének megismerésére, a különböző nemzeteket képviselő csoportok fellépése színesítette a négynapos eseményt. Az Európa különböző tájairól érkezett csoportok rávilágítottak az európai kultúra sokszínűségére.

Az épített örökség védelme szempontjából a workshop annak fontosságát hangsúlyozta, hogy a demokratikus európai eszmékre alapozó társadalmakban a helyi közösségek döntéshozatali folyamatokba való bevonása a sikeres demokrácia egyik kulcsa. A kultúrák közötti párbeszéd célzott események útján, konferencián és közös műhelymunka formájában járult hozzá az Európai Unió iránti elkötelezettség növekedéséhez, a civilek, helyi közösségek körében erősödött a szemlélet, hogy valóban szerves részei az európai közösségnek. Megfogalmazódtak a továbblépés lehetőségei, elindultak a további közös projektek előkészítési folyamatai.

2. helyezett: KÖRMEND

Európa Napok – 2013. Körmend

Kőrmend a Nyugat-Dunántúlon, Vas megyében fekvő 12 500 lakosú település. Az önkormányzatnak kihívást jelentett a fiatalok, idősök, valamint a segítséggel élők közötti interakciós folyamatok, illetve a testvérvárosi kapcsolatok élőbbé tétele is.

Ezért rendezték meg az *Európa Napok – 2013. Kőrmend* találkozót, ami igen sikeres volt. Egyre mélyülő, hatékony együttműködés jött létre a polgári csoportok között. A projekt célja az volt, hogy a hat testvérvárost még közelebb hozza egymáshoz. Az együtt töltött hat nap központi témája az önkéntesség, a közösségi szerepvállalás volt. Ennek megfelelően a testvérvárosokból érkezőkkel közösen szerveztek parkosítást, virágültetést, parkrendezést. Kiemelkedő jelentőségű a fogyatékkal élők integrálása a programokba, valamint a különböző generációk közötti vertikális és horizontális kapcsolatok megteremtése és erősítése. Az egymástól való tanulást elősegítette az a konferencia is, ahol a testvérvárosok képviselői bemutatták jó gyakorlataikat, példáikat. Az eltérő kultúrák bemutatkozása mellett helyet kaptak a közösségteremtő, szórakoztató elemek is.

3. helyezett: KISRÉCSE

„Őseinknek szent hitéhez, nemzetednek gyökeréhez, testvér ne légy hűtlen soha.” Székelyszentkirály (RO) és Kisrécse (HU) kapcsolata 2001–2013.

Kisrécse 200 fős Zala megyei kis-település. A két település kapcsolata 2001 tavaszán kezdődött. Kétévente találkoznak. A települések közötti együttműködés a lakókra, a természetes baráti kapcsolatokra épült. Az utolsó találkozó 2011 májusában volt Kisrécse-n. A vendégek részt vettek azon az ünnepségen, amelyen a helyi kiskápolnát és az ajándékba kapott székely kaput felszentelték. Majd fürdőlátogatás, a sümegi várjátékok megtekintése, középkori lakoma és borkóstoló volt a program. Az állampolgársági eskü letételére Csíkszeredán 2011. június 8-án a konzulátuson került sor.

Díjazottak 2013

1. Hernádszentandrás	12. Udvari
2. Makó	13. Zalaszentmárton
3. Bp., XIII. Önk.	14. Egerág
4. Ajak	15. Tiszatenyő
5. Döge	16. Kiskunmajsa
6. Garadna	17. Mátraverebély
7. Hajdúdorog	18. Alsómocsolád
8. Hajdúnánás	19. Berhida
9. Halmaj	20. Szarvas
10. Hídvégárdó	21. Körmen
11. Parasznya	22. Kistréce

TÍZ LEGJOBB KÖZFOGLALKOZTATÁSI GYAKORLAT

AJAK

Ajaka a jövő települése a munka tükrében

A település Nyíregyházától 40 kilométerre található. A város gazdasági gondok mellett szociális problémákkal is küzd. Kedvezőtlen a demográfiai szerkezet alakulása. Az itt élők helyzetének javítása érdekében kezdtek el a közfoglalkoztatási programot, amelyben 205-en dolgoznak.

Elsősorban mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkoznak. Az állatok egy részét értékesítik, másik részét pedig a rászorulók között szétosztják. Önkormányzati és bérelt földterületeken jó minőségű zöldségeket termelnek az önkormányzati intézmények konyháira, ezzel is csökkentve az étkeztetés költségeit. A külterületen mintegy 10 hektáron termelnek burgonyát, kukoricát, hagymát, csemegekukoricát, uborkát és káposztaféléket. 75-en dolgoznak a mezőgazdasági programban.

A közúthálózat és a mezőgazdasági földutak javítása 2013. március 1-jén 40 közfoglalkoztatott bevonásával indult. 15-en a belvízelvezető rendszerek rendbetételén, illetve 5-en az illegális hulladéklerakók felszámolásán dolgoznak. A település intézményeibe 5 biomassza kazánt szereltek be, ezek fűtését 3 közfoglalkoztatott végzi. A biomasszát a mezőgazdasági projekt keretében állítják elő.

Az idei évben kezdődött meg a szigetelőanyagok és betonelemek gyártása, valamint a zöldségfélék savanyítása, 20-20 fő részvételével.

DÖGE

Új utakon – START mintaprogramba ágyazott komplex településfejlesztés

Döge 2200 fős Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei település. A községre jellemző a munkanélküliség, a szociális ellátottak magas száma, a saját bevételek hiánya. Az önkormányzat célja az volt, hogy olyan programot építsenek fel, amely a lakosság és a település valamennyi kiemelt problémájának kezelésére alkalmas. Ezért a Start mintaprogram keretében 2012-ben megkezdték azt a mezőgazdasági programot, aminek eredményeképpen a szociális, munkahelyi, iskolai és óvodai étkezést saját terményekből biztosítják.

2013-ban az önkormányzat bevonta az állattartási és gazdálkodási programjába a közfoglalkoztatottakat. Traktort, pótkocsit és egyéb, gazdálkodáshoz szükséges eszközöket vásároltak. Belvízelvezető csatornahálózatot építettek. Betonelem-gyártással is foglalkoznak. Az orvosi rendelőben működő biomassza üzemelésű kazánhoz szükséges alapanyagot is a közfoglalkoztatás keretében állítják elő. 2013-ban karbantartó műhelyt létesítettek, ahol gépeket készítenek és javítanak (traktor, hivatali gépjármű szervizelése, betonkeverő, játszótéri eszközök gyártása). A vásárolt eszközök gazdaságosabbá tették a település fenntartását.

GARADNA

Növénytermesztés és állattartás feltételeinek kialakítása Garadna községben

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Garadna 418 fős település. Magas az idős, egyedül élő lakosok száma. Jellemző a fiatalok elvándorlása. Az itt maradó fiatalság korán szembesül a munkanélküliséggel.

A Start munkaprogram keretében növénytermesztési és állattartási mintaprojekt indult már 2011-ben a problémák enyhítésére. A község önkormányzatának tulajdonában és használatában álló termőföldeken, önkormányzati tulajdonú belterületi ingatlanokhoz tartozó kertekben cirok és zöldségfélék (burgonya, gyökérzöldségek, hagymafélék, paprika, paradicsom, uborka) termesztése folyik, összesen 3 hektáron. Az Idősek klubja kertjében két nagyméretű (5 méterszer 10 méteres, 2 méter belmagasságú) fóliasátrat állítottak fel, ahol zöldségpalántákat nevelnek, és paprikát, paradicsomot, uborkát termelnek.

Az állattartási kedv visszaállításához, illetve egy mintagazdaság kialakítására is program indult. A mintagazdaságban tojótyúkokat nevelnek, anyakocákat és szarvasmarhát tenyésztnek. A megtermelt javakból részesülnek a programba bevont dolgozók, az önkormányzati intézmények, Garadna község lakosai. A kedvezményes árú termékek hozzájárulnak az emberek jobb megélhetéséhez. Illetve a tartós foglalkoztatás és folyamatos munkavégzés jótékonyan hat a programban résztvevők önbecsülésére.

HAJDÚDOROG

Értékteremtés Hajdúdorogon

Hajdúdorog a hét hajdúváros egyike, meghatározó és egyedi települése a régióknak, jelenleg 9025 fő lakja.

A városnak sok vidéki városhoz hasonlóan a társadalmi-gazdasági folyamatok átalakulásával, a helyi munkalehetőségek szűkülésével, lakosságának természetes fogyásával, elvándorlásával kell szembenéznie. A projekt előzménye a Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola kerítésének lecserélése és áthelyezése. A projekt azért különleges, mert az egész közadakozásból

valósulhat meg. Az önkormányzatnak adományozott, több ezer bontott téglát a közmunkások közreműködésével válogatták és tisztították meg, és a kerítést is ők készítették el. Az 2013. évre tervezett feladat a város piacterének átalakítása, bekerítése bontott téglából készült kerítéssel. A piac területén található vásárcsarnok átalakításával a város hozzájárul ahhoz, hogy a helyi termelők rendezett körülmények között értékesíthessék áruikat, mind az eladók, mind a vevők nagyobb megalégedésére.

HAJDÚNÁNÁS

Start Munka Mintaprogram – Mezőgazdasági kertészet és Értékteremtő közfoglalkoztatás

A Hajdúság északkeleti kapujában fekvő Hajdúnánás közel 17 000 lakosú város. Az önkormányzat fő célkitűzése az volt, hogy a mezőgazdasági mintaprogram kertébencsökkentse a közétkeztetési költségeket, illetve a program hosszú távú működtetéséhez megteremtse a szükséges feltételeket, viszaszorítsa a munkanélküliséget, javítsa a város lakosságmegtartó képességét. Hajdúnánás legfőbb feladata ezek alapján az önfenntartó gazdaság létrehozása, amelynek alapvető feltétele a mezőgazdasági termelés fejlesztése, bővítése. Ehhez 170 álláskeresőt vontak be az értékteremtő munkába, mintegy 1634 hektár területen.

A kiemelt mintaprogram keretében a közfoglalkoztatottak által végzett értékteremtő tevékenységek: kertészeti, szántóföldi növénytermesztés, gyümölcsstermesztés, állattenyésztés, helyi piacon helyi fizetőeszközzel történő gazdálkodás, halastó kialakítása és működtetése, őshonos állatok tartása, mint turisztikai attrakció, savanyító-tartósító üzem, építőipari tevékenység az infrastruktúra fenntartásához; továbbá a város arculatát javító köztéri bútorok restaurálása és gyártása.

HALMAJ

Segíts magadon Halmaj!

Az 1780 lakosú község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Miskolctól 25 kilométerre fekszik. Halmaj lakossága évszázadokon át mezőgazdaságból élt: zöldséget, gyümölcsöt és gabonaféléket termesztett, állatokat tenyésztett. Erre alapozottan az önkormányzat a foglalkoztatás elősegítése, a munkanélküliség csökkentése és az önellátásra törekvés érdekében – élve a Start munkaprogram lehetőségeivel – egy komplex közfoglalkoztatási programot valósított meg.

A program keretén belül a településen élő, hátrányos helyzetű, önerőből elhelyezkedni nem tudó 161 munkaképes személyt alkalmaztak. Felújították a kül- és belterületi utakat, a belvízelvezető rendszert, erdőt telepítettek és haszonállatokat tartanak. Megtermelik a zöldségféléket a közétkeztetést biztosító konyha számára. Szárasztásza készíttéssel és a jó minőségű termékek tartósításával olcsóbbá tették az alapanyag beszerzését. A faágak aprítékolásával megújuló energiát hasznosítanak, a növényi szarvak komposztálásával pedig biohumuszt állítanak elő. Ezzel megteremtették a fenntartható gazdaság alapjait és egy szociális szövetkezet létrehozásának feltételeit.

HIDVÉGARDÓ

Hidvégardó újjászületése és fejlődése az értékteremtő közfoglalkoztatás által

Hidvégardó 660 lelkes község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Az önkormányzat problémái: a község periférikus földrajzi elhelyezkedése, kedvezőtlen infrastrukturális környezete, az egész vidékre jellemző súlyos társadalmi és gazdasági problémák, munkanélküliség, mélyszegénység. E problémákat kívánták enyhíteni a foglalkoztatás javításával, mezőgazdasági továbbképzéssel. A mezőgazdasági program keretében megtermelt zöldségek a négy települést kiszolgáló üzemi konyha friss alapanyagszükségletét biztosítják (burgonya, sárgarépa, petrezselyem, vöröshagyma, bab, borsó, paradicsom, paprika, és egyéb konyhakerti növények). A fel nem használt zöldségeket savanyítják, valamint a szomszédos önkormányzatok konyháinak, illetve környékbeli éttermeknek, zöldségüzleteknek adják el. E többletforrást a program kiszélesítésére investálják vissza.

Közfoglalkoztatás keretében épületek felújítását is végzik: idősök napközi otthonának kialakítása, fiókgyógyszertár és fogászat kialakítása, új mentőállomás létrehozása, szilárd kommunális hulladéklerakó-hely kialakítása, intézményesített hulladékszállítás bevezetése, faluközpont felújítás, közterület-rendezés, parkosítás és zöldfelület-gondozás, intézményüzemeltetés és -karbantartás, szolgálati lakások felújítása, korszerűsítése.

PARASZNYA

STOP után START

Parasznya község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található 1270 fős település. Az itt élők között magas a munkanélküliség, ezen belül is a nők és az alacsonyan iskolázottak száma. Elhelyezkedésükre nincs lehetőség, ezért a mezőgazdaságban már 2008-ban megkezdődött a közfoglalkoztatás (uborka, kukorica, paradicsom termelése). A lakosság is támogatta a munkaprogramot: magokkal, palántákkal segítettek.

Felújítottak egy önkormányzati tulajdonú gazdasági épületet, ahol megkezdődhetett a szabadtéri burkolóanyagok gyártása. Drótháló készítésére alkalmas gépet, hozzá drótot vásároltak, és megkezdték a drótháló gyártását, az elkészült hálóval pedig kerítések felújítását. A mezőgazdasági programban a megtermelt zöldségek, gyümölcsök tisztítását, tartósítását konyhakész állapotra történő előkészítését végzik, valamint tézstafélék és péksütemények készítésével is foglalkoznak.

UDVARI

Apró lépésekkel az önellátás felé! Újra kell gondolnunk hol élünk, hogyan és miből!

Udvari 400 lelkes zsáktelepülés Tolna megyében, a Dél-dunántúli régióban. Jellemző a fiatalok elvándorlása, a munkalehetőség hiánya.

A korábbi években a településen már folyt képzés és eszközbeszerzés, amivel lefektették az alapjait a Start program mezőgazdasági ágának. A mezőgazdasági programban 24 család vett részt. 12 hektáron gazdálkodnak, zöldség- és gyümölcsstermesztés folyik.

A termékek jelentős részét feldolgozták, a megnövekedett bevételt további fejlesztésre fordították. Így újabb családokat tudtak bevonni a programba. A fel nem dolgozott termékek a környező települések konyháin, valamint két vállalkozás boltjain keresztül jutottak el a rászorultakhoz (szociális otthon, óvoda, iskola, gimnázium konyháí). Savanyító üzemet is létrehozta.

A Szekszárdi Zrt.-vel együttműködve gyümölcsfákat telepítettek, a gyümölcsökből szörp és lekvár készül. Vetőmagot is termeltek, a Szentesi Mag Kft.-vel szerződtek paprika vetőmag termelésre. Az együttműködés alapján kedvezményes vetőmaghoz jutottak, valamint egy helyi termék levédését is elvégzik. Egy almapaprika fajta éppen levédés alatt van.

Fóliasátorban tápkockás palántát nevelnek, amely a település virágosításához szükséges, a családok között szétosztott virágpalánták a település képének javítását szolgálják.

ZALASZENTMÁRTON

A Mezőgazdasági közmunkaprogram hatása a háztáji gazdálkodás újraindítására

A 77 fős zsáktelepülés Zala megye keleti részén fekszik, rendkívül alacsony költségvetési főösszezből gazdálkodik. A legnagyobb problémát a helyi munkalehetőségek hiánya, valamint a lakosság elöregedése jelentette. Küzdöttek az aprófalvak tipikus problémájával, a fiatalok helyben tartásával.

A településen 23 mezőgazdasági közmunkás dolgozik. A faluban már két éve nincs munkanélküliség. A szomszédos három faluból is többen járnak ide, a több mint 2 hektár zöldségkertet és a 4 hektárnál nagyobb őshonos gyümölcsöst művelni. A közmunkában dolgozók saját, otthoni kertjeikben hasonló tevékenységet folytatnak, így összesen több mint 30 háznál folyik kisebb-nagyobb mezőgazdasági kertészkedés. A település célja a programmal, hogy minden portán, ahol munkaképes ember él, legyen zöldségkert. A szakszerűség érdekében képzési programot is indítottak.

MAGYAR TERRITORIA INNOVÁCIÓS DÍJ

A Francia–Magyar Kezdeményezések (INFH), a Helyi Observatórium Nonprofit Kft. (LRMI) és a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ) döntése alapján 2013-ban létrehozták a Magyar Territoria Innovációs Díjat. A díjazottakat a Magyar Territoria Innovációs Díj Szervező Bizottsága a LÖGY pályázatok döntős résztvevői köréből választotta ki három kategóriában: személyek, közösségek és önkormányzatok. A szervező bizottság a döntő alapján külön elismerésekről is döntött.

A magyar innovációs díj mindhárom kategóriában – személy, közösség, önkormányzat – a Magyar Territoria Innovációs Díj Szervező Bizottsága tanúsító oklevelével, valamint az Európai Territoria Innovációs Díj versenyen való részvétel lehetőségével járt.

2013-ban a Magyar Territoria Innovációs Díjban részesült:

- személyek kategóriában: *Seres Mária, Mátraverebély község polgármestere*
- közösségek kategóriában: *Összefogás Hernádszentandrásért Alapítvány*
- önkormányzatok kategóriában: *Hidvégdó község önkormányzata*
- külön elismerésben részesült: *Alsómocsolád község önkormányzata*
- külön elismerésben részesült: *Hajdúdorog város önkormányzata*

A Magyar Territoria Innovációs Díj birtokosaként benyújtott pályázata alapján Hernádszentandrás önkormányzata elnyerte a francia Territoria Európai Innovációs Díjat a helyi fejlesztés kategóriában. A sikert jól jelzi, hogy 2013-ban a másik európai díj nyertese, Ausztria fővárosa, Bécs önkormányzata.

A képen balról jobbra: Kovács Róbert, a Helyi Obszervatórium Nonprofit Kft. (LRMI) ügyvezetője, Seres Mária, Mátraverebély község polgármestere, José Osete, a Francia-Magyar Kezdeményezések (INFH) igazgatója

INNOVATÍV ÖNKORMÁNYZATOK KLUBJA

Innovatív polgármesterek kezdeményezésére 2013. május 1-jén, Alsómosoládon létrejött az Innovatív Önkormányzatok Klubja. A klub a TÖOSZ elnöksége támogatásával működik, és helyet, illetve lehetőséget biztosít azon településvezetőknek, akik elkötelezettek az új, innovatív, ugyanakkor fenntartható önkormányzati feladatmegoldások iránt. A klub ösztönzi a jó gyakorlatok feltárását, gyűjtését és széles körű megismertetését, ugyanakkor várja a nyitott és tevékeny polgármesterek, önkormányzati vezetők csatlakozását.

IRODALOM

1. Példát átadó gyakorlatok pályázata – Szerkesztette: Sabján Katalin – ÖnkorPPress Kiadó – 2008
2. Példát átadó gyakorlatok pályázata – Szerkesztette: Sabján Katalin – ÖnkorPPress Kiadó – 2009
3. Példát átadó gyakorlatok pályázata – Szerkesztette: Sabján Katalin – ÖnkorPPress Kiadó – 2010
4. Legjobb önkormányzati gyakorlatok Magyarországon /Tanuljunk egymástól, avagy mérjük össze az összemérhetetlent – TÖOSZ, Budapest, 2012
5. Zongor Gábor: Tanuljunk egymástól, avagy mérjük össze az összemérhetetlent – Új Magyar Közigazgatás 2013. január, 6. évfolyam 1. szám, 29–33 o.
6. http://nol.hu/belfold/20130725-hazszamtabla_kozmunkaban
7. Farkas Ferenc: Önellátás megteremtése Szemere községben – Új Magyar Közigazgatás 2013. június, 6. évfolyam 6. szám, 29–31 o.
8. Üveges Gábor: Siker kapujában BioSzentandrás – Új Magyar Közigazgatás 2013. június, 6. évfolyam 6. szám, 32–35 o.
9. Tóth Lúcia Krisztina: Hogyan teremtsünk értéket pénz nélkül? – Új Magyar Közigazgatás 2013. június, 6. évfolyam 6. szám, 36–38 o.
10. Dicső László: A tudás a tapasztalat leánya! – Új Magyar Közigazgatás 2013. október, 6. évfolyam 10. szám, 29–31 o.
11. A Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Programja – BM Önkormányzati Hírlevél –2012. 11. 30. III.

12. A legjobb gyakorlatok – Önkormányzat XVIII. évfolyam, 6. szám, 2008. június, 8. o.
13. A legjobb önkormányzati gyakorlatok programja – Önkormányzat XVIII. évfolyam, 9. szám, 2008. szeptember, 10. o.
14. A tudásodat add tovább! – Önkormányzat XVIII. évfolyam, 10. szám, 2008. október, 14. o.
15. A mi pályázatunk – Önkormányzat XIX. évfolyam, 1. szám, 2009. január, 13. o.
16. Döntőbe jutottak – Önkormányzat XIX. évfolyam, 2. szám, 2009. február, 4. o.
17. Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok – Zárás és nyitány – Önkormányzat XIX. évfolyam, 5. szám, 2009. május, 10. o.
18. Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok – Szakmai nap és döntő – Önkormányzat XX. évfolyam, 4-5. szám, 2010. április–május, 38. o.
19. Starthelyzet címmel a pályázat felhívása – Önkormányzat XX. évfolyam, 2010. július–augusztus, 35. o.
20. Starthelyzet címmel a pályázat felhívása – Önkormányzat XX. évfolyam, 2010. szeptember, belső borító
21. Starthelyzet címmel a pályázat felhívása – Önkormányzat XX. évfolyam, 2010. október, belső borító
22. A pályázat felhívása – Önkormányzat XX. évfolyam, 2010. november, 13. o.
23. A pályázat felhívása – Önkormányzat XXI. évfolyam, 2011. január-február, belső borító

24. A pályázat felhívása – Önkormányzat XXI. évfolyam, 2011. március, belső borító
25. A pályázat felhívása – Önkormányzat XXI. évfolyam, 2011. április, belső borító
26. Tanuljunk egymástól – Önkormányzat XXI. évfolyam, 2011. szeptember-október, 21. o.
27. Eredmények – Önkormányzat XXI. évfolyam, 2011. szeptember-október, 25. o.
28. 2011-ben Újra! – Önkormányzat XXI. évfolyam, 2011. szeptember-október, 26. o.
29. Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok – Önkormányzat XXII. évfolyam, 2011. harmadik negyedév, 14–25 o.
30. Innováció, egymástól tanulás, tenni akarás – Önkormányzat XXII. évfolyam, 2012. harmadik negyedév, 16. o.
31. Ünnepeles díjátadás – Önkormányzat XXII. évfolyam, 2012. harmadik negyedév, 26. o.
32. LÖGY 2013.– Önkormányzat XXII. évfolyam, 2012. harmadik negyedév, 28. o.
33. Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok – Önkormányzat XXII. évfolyam, 2013. első negyedév, 15. o.
34. A mezőgazdaság a helyi foglalkoztatás alapja – Önkormányzat XXII. évfolyam, 2013. első negyedév, 16. o.
35. 29 pályázat a „rövid” listán – – Önkormányzat XXII. évfolyam, 2013. első ésmásodik negyedév,14. o.

A kiadványt szerkesztette: *Dr. Zongor Gábor, Lüttmerdingné Balla Mónika*

A fotókat készítette: *Kolin Péter*

Kiadja a TÖOSZ megbízásából a *ÖNkorPress Kiadói Kft.*

Felelős kiadó: *Klein Péter*

Nyomdai előkészítés: *ÖNkorPress Kiadói Kft.*

Nyomta: *Crew Nyomda*

1067 Budapest, Teréz körút 23.
telefon: (06 1) 322 3843, (06-1) 322 6673 | fax: (06-1) 413 0482
e-mail: toosz@toosz.hu | web: www.toosz.hu